

Diagnostyka różnicowa dolegliwości ze strony przewodu pokarmowego.

Paulina Czarnecka

Klinika Medycyny Transplantacyjnej, Nefrologii i Chorób Wewnętrznych
Warszawski Uniwersytety Medyczny

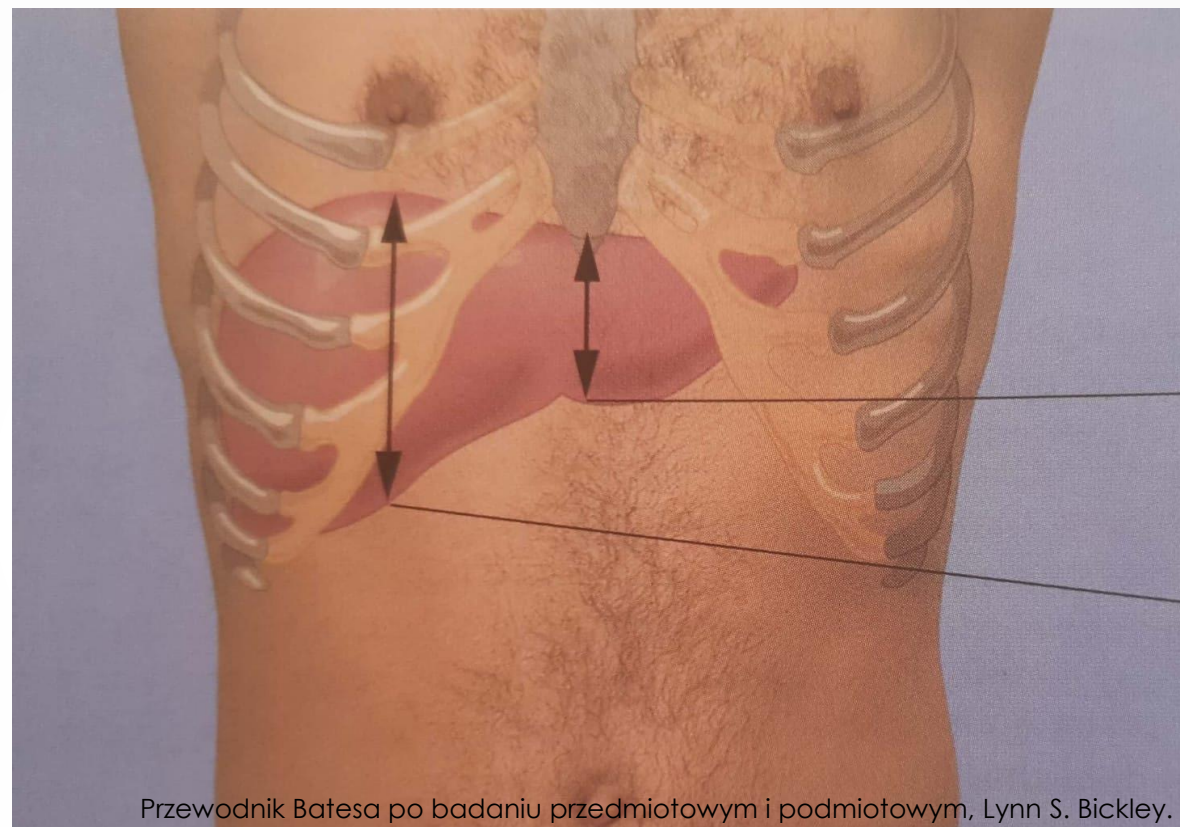
Ból brzucha

Choroba	Wrzód trawienny	Kolka żółciowa	Ostre zapalenie trzustki	Kolka nerkowa
umiejscowienie	nadbrzusze	Nadbrzusze/prawa okolica podżebrza	Nadbrzusze/lewa okolica podżebrza	Okolica lędźwiowa
początek	stopniowy	Szybko narastający	nagły	Szybko narastający
charakter	nękający	stały	stały	stały
promieniowanie	Do pleców	Poniżej prawej łopatki	Do pleców, opasujący	Do wewnętrznych narządów płciowych i wew części ud
Szczególne okoliczności	Nocy i na czczo		Po nadużyciu alkoholu	odwodnienie
Czas trwania	½-1h	4-24h	>24h	4-24h
Czynniki zaostrzające	Stres, ostro przyprawione potrawy, alkohol, NLPZ	pokarmy	Alkohol, pokarmy	
Czynniki łagodzące	Pokarm, środki zobojętniające kwas solny, wymioty		Siedzenie w pozycji wyprostowanej?	

Przyczyny bólu brzucha niezwiązane z przewodem pokarmowym

Choroba	Zawał mięśnia sercowego	Rozwarstwienie tętniak aort	Zapalenie opłucnej	półpasiec	Kwasica ketonowa	Zapalenie jajowodów/ciąża jajowodowa	Skръt jajnika/jądra
Objawy kliniczne	Ból w nadbrzuszu, bez towarzyszącej tkliwości uciskowej	Rozdzierający międzyłopatkowy ból, asymetria tętna na tętnicach udowych	Występowanie bólu związane z odruchem kaszlowym, tarcie opłucnej	Przeuczulica w odpowiednich dermatomach, wysypka pęcherzykowa	Ból kolkowy, kwasicy oddech, duszność, tachykardia	Ból nadłonowy i w dole biodrowym, tkliwość uciskowa, gorączka, wymioty	Nagły ból w dolnej części brzucha

Hepatomegalia

4-8cm w linii
mostkowej

6-12cm w linii
środkowo-
obojczykowej

Podczas wdechu wątroba może być wyczuwalna ok. 3 cm
poniżej łuku żebrowego

- Zmiany zapalne (WZW typu B,C, CMV, EBV)
- polekowe uszkodzenie wątroby
- zmiany zwyrodnieniowe (stłuszczenie, skrobiawica)
- zmiany zastoinowe w krążeniu (przekrwienie bierne wątroby, z. Budda-Chiariego)
- zmiany zastoinowe w drogach żółciowych
- choroby chłonnego i krwiotwórczego
- genetyczne lub nabyte wady metaboliczne (hemochromatoza , choroba Wilsona)
- zwyrodnienie wielotorbielowate wątroby
- rozlane nowotwory wątroby
- choroby spichrzeniowe

Hepatomegalia przyczyny

Splenomegalia przyczyny

- Nowotwory (głównie układu chłonnego)
- Marskość wątroby
- Choroby infekcyjne (głównie wirusowe CMV)
- Choroby spichrzeniowe (choroba Gauchera)
- Choroby autoimmunologicznej (RZS)
- Torbiele, ropnie, zawał śledziony

Wodobrzusze

Choroby wątroby

Choroby serca

Nowotwór
zlokalizowany w jamie
brzuszej

Gruźlica

Choroby trzustki

Pooperacyjny wyciek
żółci, chłonki

Choroby endometrium

Choroby nerek (z,
nerczycowy)

Pojawienie się wodobrzusza
po raz pierwszy jest
wskazaniem do
paracentezy

Choroba refluksowa przełyku

Choroba wrzodowa żołądka i dwunastnicy

Krwawienie z przewodu pokarmowego

Ostre zapalenie pęcherzyka żółciowego

Ostre zapalenie dróg żółciowych

Zapalane choroby jelit

Ostre zapalenie wyrostka robaczkowego

Ostre zapalenie trzustki

Rak trzustki

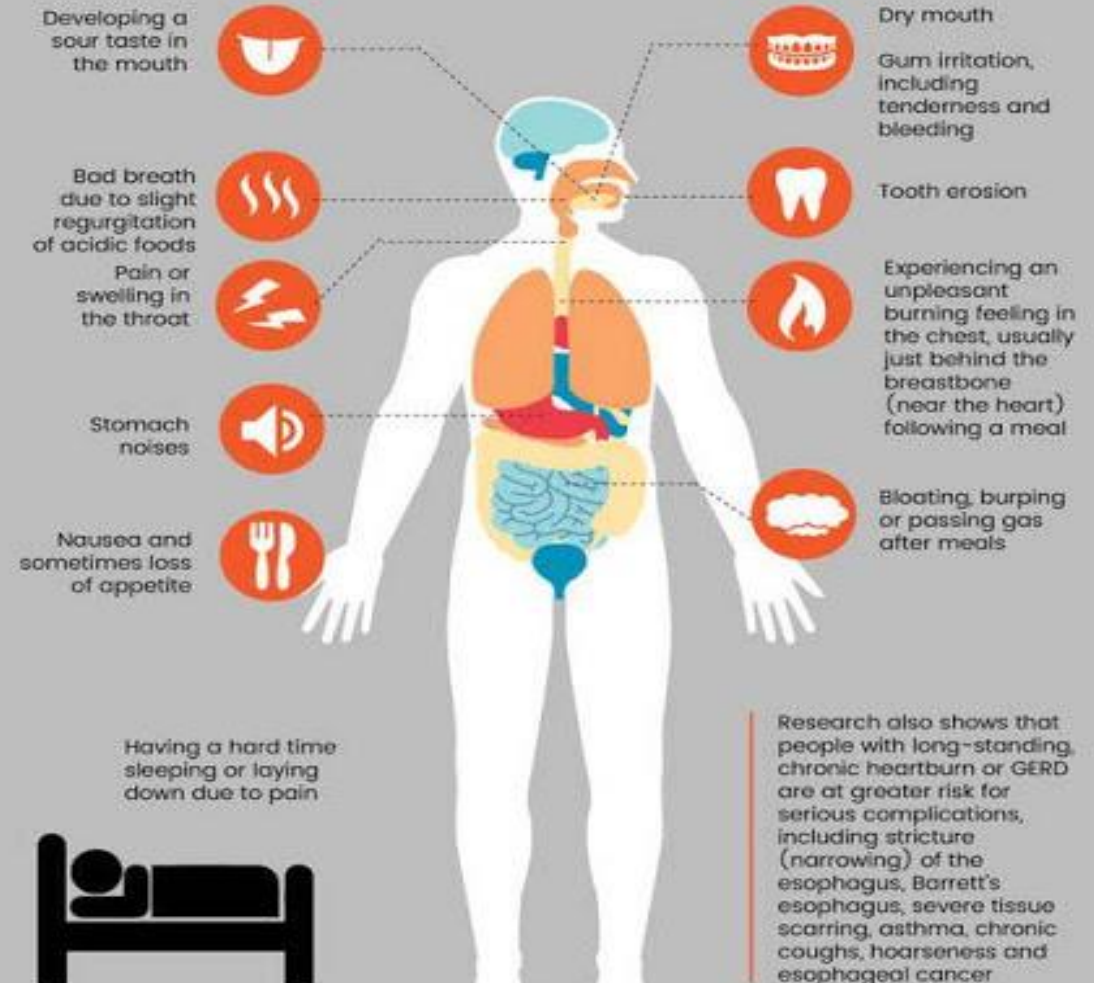
Rak jelita grubego

Choroba refluksowa przełyku

- ▶ Zgaga i kwaśne regurgitacje
- ▶ Ból w nadbrzuszu
- ▶ Dysfagia
- ▶ Ból w klatce piersiowej
- ▶ Chrypka
- ▶ Puste odbijania
- ▶ Nadmiernie wydzielanie śliny

Zarzucanie treści żołądkowej do przełyku powodujące kłopotliwe objawy i powikłania

SYMPTOMS OF ACID REFLUX

Choroba refleksowa przełyku

Zapalenie zatok

Nadżerki zębowe

Zapalenie krtani

Zaostrzenie
objawów
astmy oskrzelowej

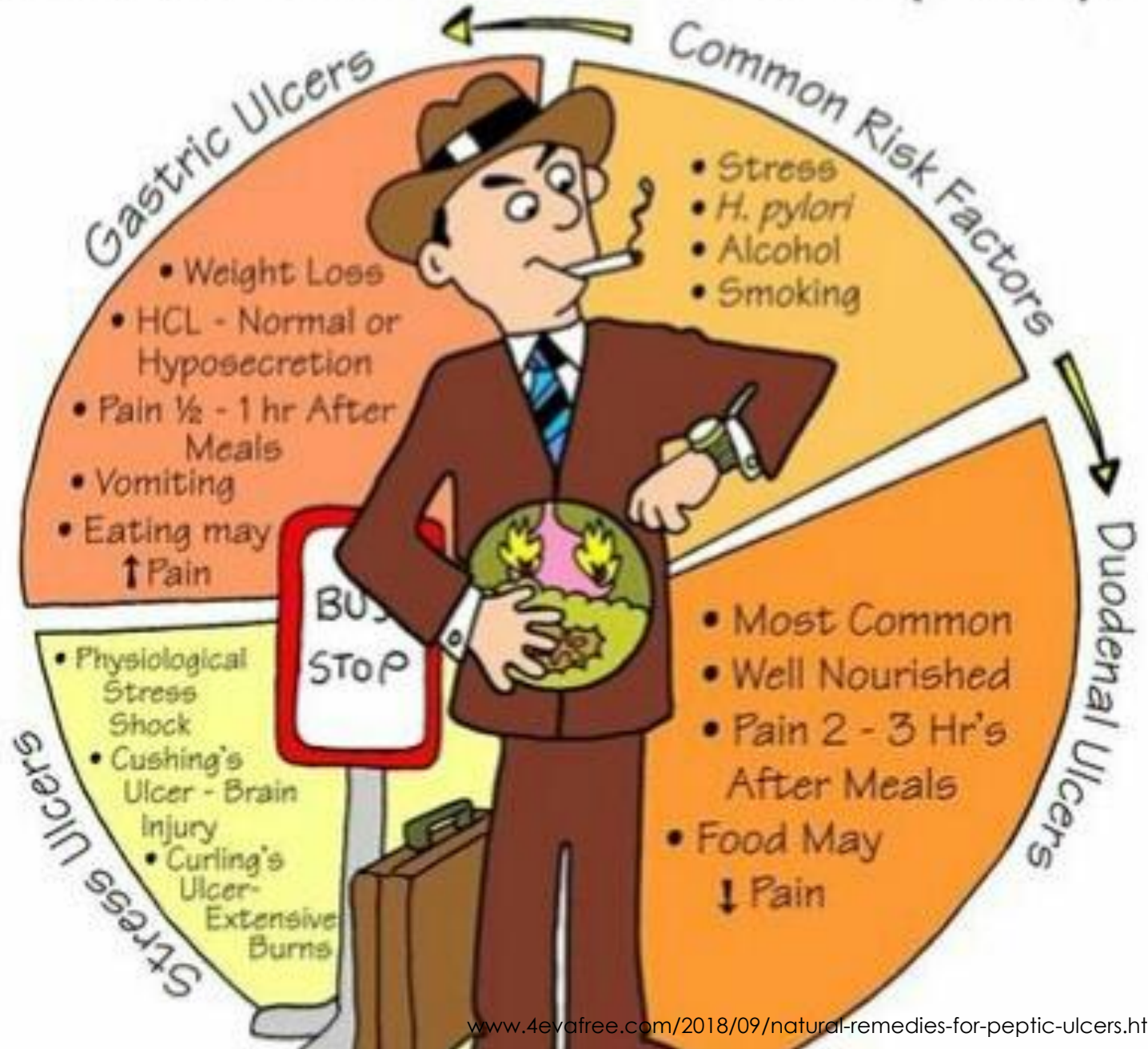
Zaburzenia snu

THE TOP 5
Most Surprising
GERD Symptoms

PEPTIC ULCER DISEASE (PUD)

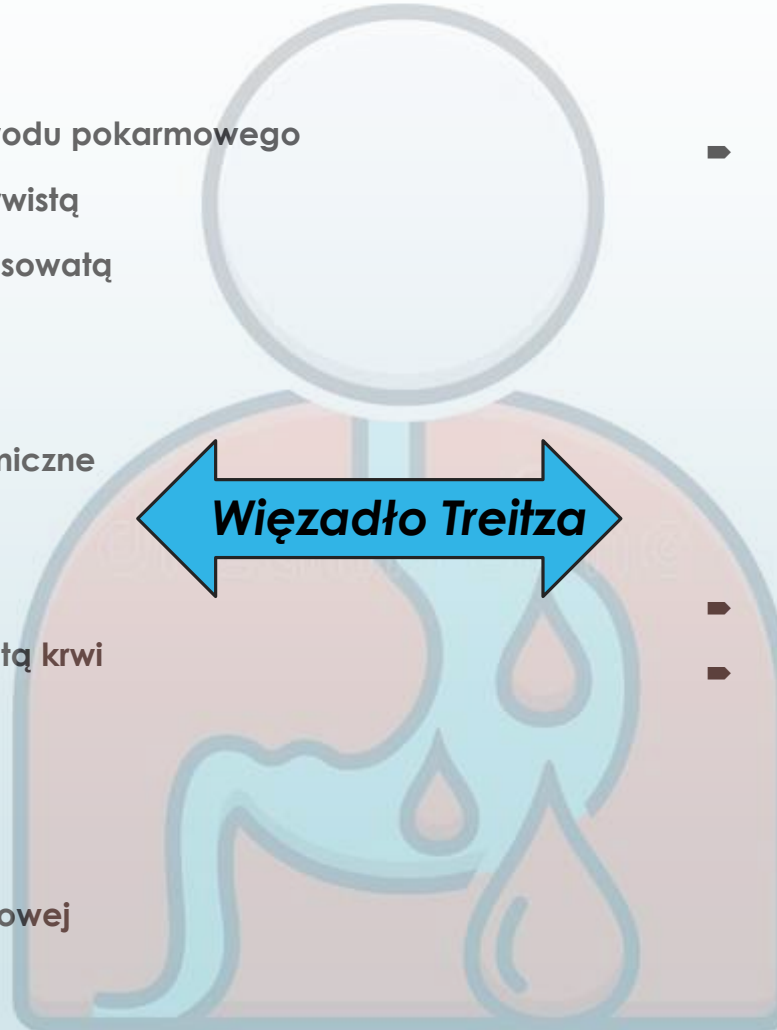
- ▶ Gniotący lub piekący ból zlokalizowany nadbrzuszu
- ▶ Bol pojawia się krótko po spożyciu pokarmu (żołądek), 2-3h po spożyciu pokarmu, bóle głodowe i nocne (dwunastnica)
- ▶ Samoistne uporczywie nawracające wymioty – zniekształcenie odźwiernika

Krwawienie z przewodu pokarmowego

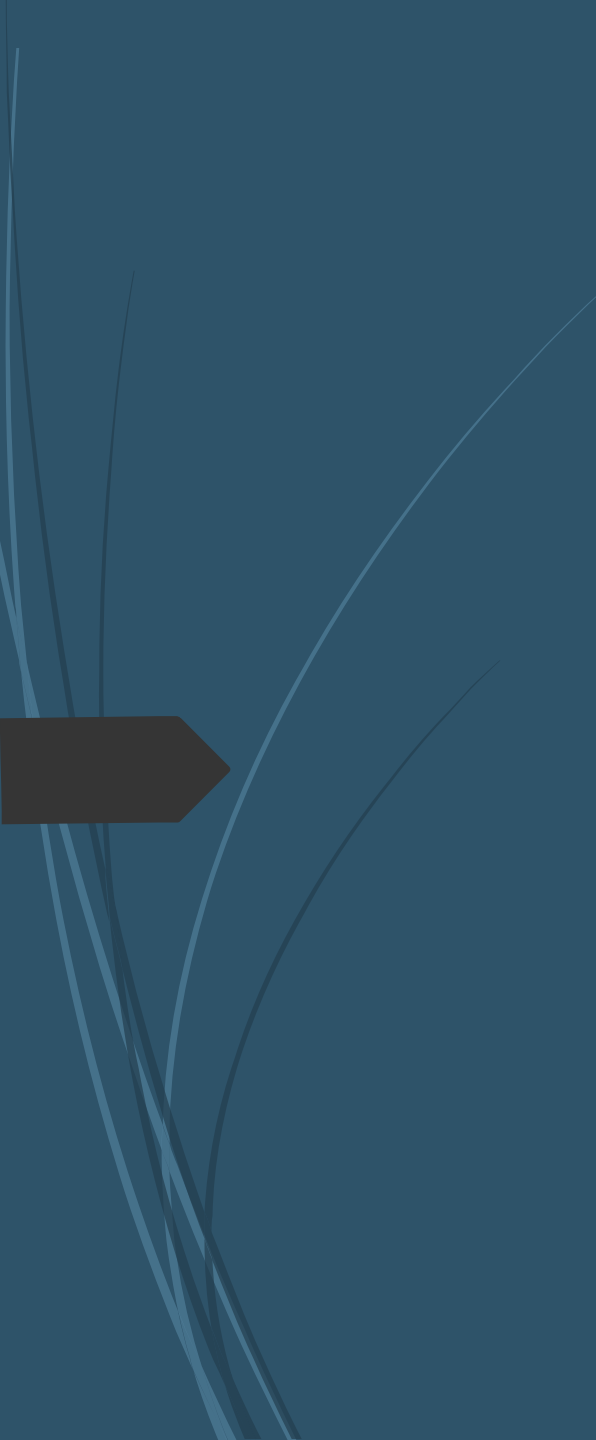
GOPP

- ▶ Objawy ze strony przewodu pokarmowego
 - ▶ Wymioty treścią krwistą
 - ▶ Wymioty treścią fusowatą
 - ▶ Smoliste stolce
 - ▶ Krwiste stolce
- ▶ Zaburzenia hemodynamiczne
 - ▶ Tachykardia
 - ▶ Hipotensja
- ▶ Objawy związane z utratą krwi
 - ▶ pragnienie
 - ▶ Omdlenie
 - ▶ Osłabienie
 - ▶ Ból w klatce piersiowej
 - ▶ Tachypnoe
 - ▶ Zmniejszenie diurezy
 - ▶ Bładość powłok

DOPP

- ▶ Przyczyny
 - ▶ Uchylki jelita grubego,
 - ▶ choroby zapalne jelit
 - ▶ angiektazje
 - ▶ krwawienie po polipektomii
 - ▶ rak jelita grubego
 - ▶ żylaki odbytu
- ▶ Niedokrwienne zapalenie jelit
- ▶ Objawy
 - ▶ Świeża krew w stolcu
 - ▶ Niedokrwistość z niedoboru żelaza
 - ▶ Bładość powłok
 - ▶ Zawroty głowy
 - ▶ Omdlenia

Podobjrzenie krwawienia z przewodu pokarmowego jest zawsze wskazaniem do wykonania badania per rectum!!!

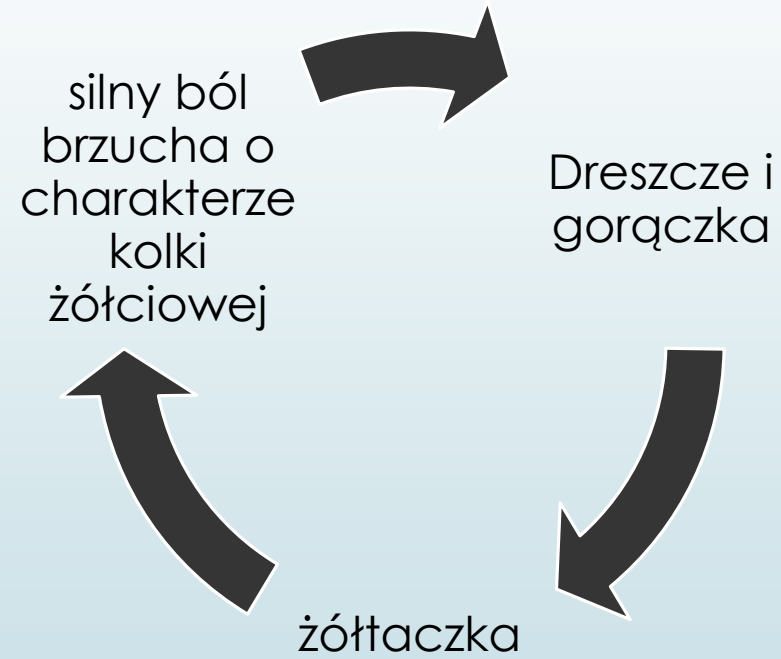
Ostre zapalenie pęcherzyka żółciowego

- Ból w prawym górnym kwadrancie brzucha >6h z prom do okolic międzyłopatkowej
- Nudności, wymioty
- Gorączka
- Żółtaczka (gdy współwystępuje kamica przewodowa)
- Dodatni objaw Murphy'ego i Chełmońskiego

Ostre zapalenie dróg żółciowych

Triada Charcota

Ostre zapalenie dróg żółciowych

Triada Charcota

silny ból
brzucha o
charakterze
kolki
żółciowej

Dreszcze i
gorączka

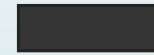
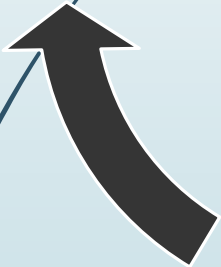
żółtaczka

Objawy wstrząsu
septycznego

Zaburzenia
świadomości

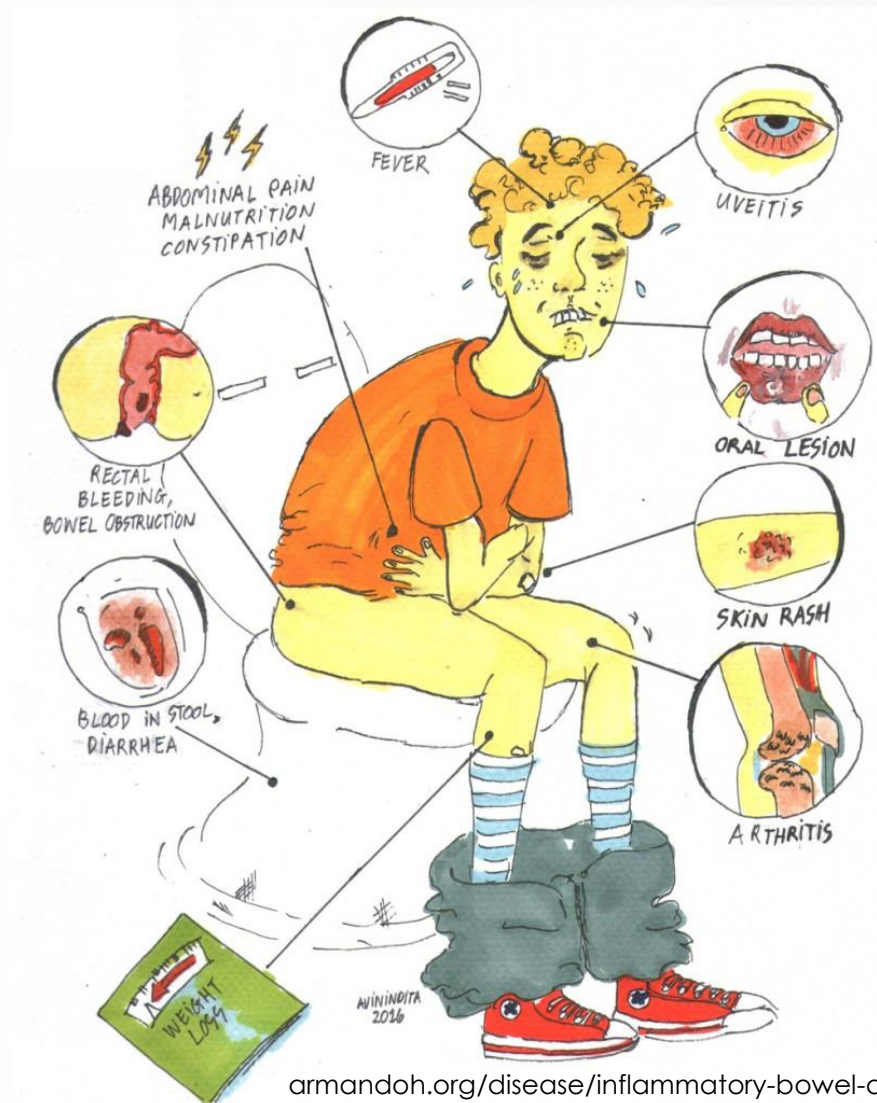
Pentada

Reynoldsa

Choroby zapalne jelit

- ▶ Nawracające biegunki kilkanaście stolców dziennie, często krwiste
- ▶ Spadek masy ciała
- ▶ Gorączka, stany podgorączkowe
- ▶ Gwałtowne uczucie parcia na stolec
- ▶ Kurczowe bóle brzucha w lewym dole biodrowym, zmniejsza się po wypróżnieniu
- ▶ Guz wyczuwalny w lewym dole biodrowym
- ▶ Zmiany w okolic odbytu (przetoki, szczeliny)
- ▶ Objawy niedrożności przewodu pokarmowego
- ▶ Objawy towarzyszące (rumień guzowaty, zgorzelinowe zapalenie skóry, zapalenie spojówek)

Ostre zapalenie wyrostka robaczkowego

- ▶ Ból pod prawym łukiem żebrowym lub w śródbrzuszu stopniowo schodzący do prawego dołu biodrowego
- ▶ Ból początkowo rozlany następnie najczęściej zlokalizowany w prawym dole biodrowym
- ▶ Jeśli wyrostek robaczkowy zlokalizowany jest w miednicy mniejszej pacjent może odczuwać parcie na mocz i stolec
- ▶ Gorączka
- ▶ Nudności i wymioty
- ▶ Utrata łaknienia

- ▶ Objaw Rowsing ((ból po prawej stronie brzucha po ucisku na jego lewą dolną część)
- ▶ objaw Dunphy'ego (ból przy kaszlu)
- ▶ Objaw mięśnia biodrowo- lędźwiowego (ból pojawia się przy prostowaniu w prawym stawie biodrowym w pozycji leżącej na lewym boku)
- ▶ Objaw mięśnia zastonowego ((ból przy zgięciu i rotacji wewnętrznej prawego stawu biodrowego)
- ▶ Przeczulica skóry
- ▶ Objaw Jaworskiego
- ▶ dodatni test Markle'a (ból pojawia się przy szybkim opadnięciu na pięty z pozycji na palcach).

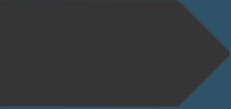
Ostre zapalenie wyrostka robaczkowego

Skala Alvarado

Skala MANTREL (akronim 8 składowych skali (*m*igration of pain, *a*norexia, *n*ausea, *t*enderness in RLQ, *r*ebound pain, *i*ncrease in temperature [$>37^{\circ}\text{C}$], *l*eukocytosis [$>10\ 000/\mu\text{l}$], *l*eft shift in WBC count, *p*olymorphonuclear neutrophilia [$>75\%$])

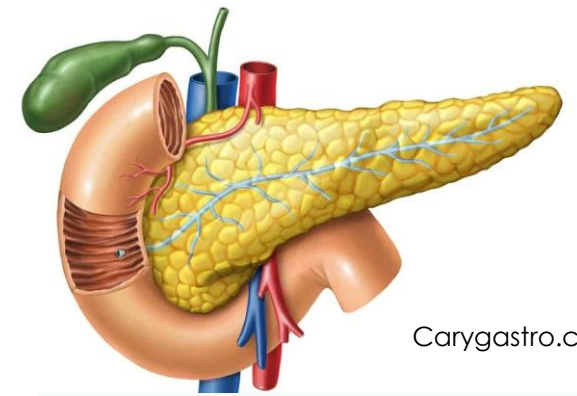
Objaw	Punkty
Migracja bólu	1
Utrata łaknienia	1
Nudności, wymioty	1
Obrona mięśniowa w prawym dole biodrowym	2
Objaw Blumberga	1
Podwyższona temperatura $>37,3^{\circ}\text{C}$	1
Leukocytoza $10 \times 10^9/\text{L}$	2
We wzorze Schillinga $\geq 75\%$ neutrofilów	1

interpretacja liczby punktów: 1–4 pkt – małe prawdopodobieństwo OZWR, 5–6 pkt – średnie ryzyko, 7–10 pkt – duże ryzyko

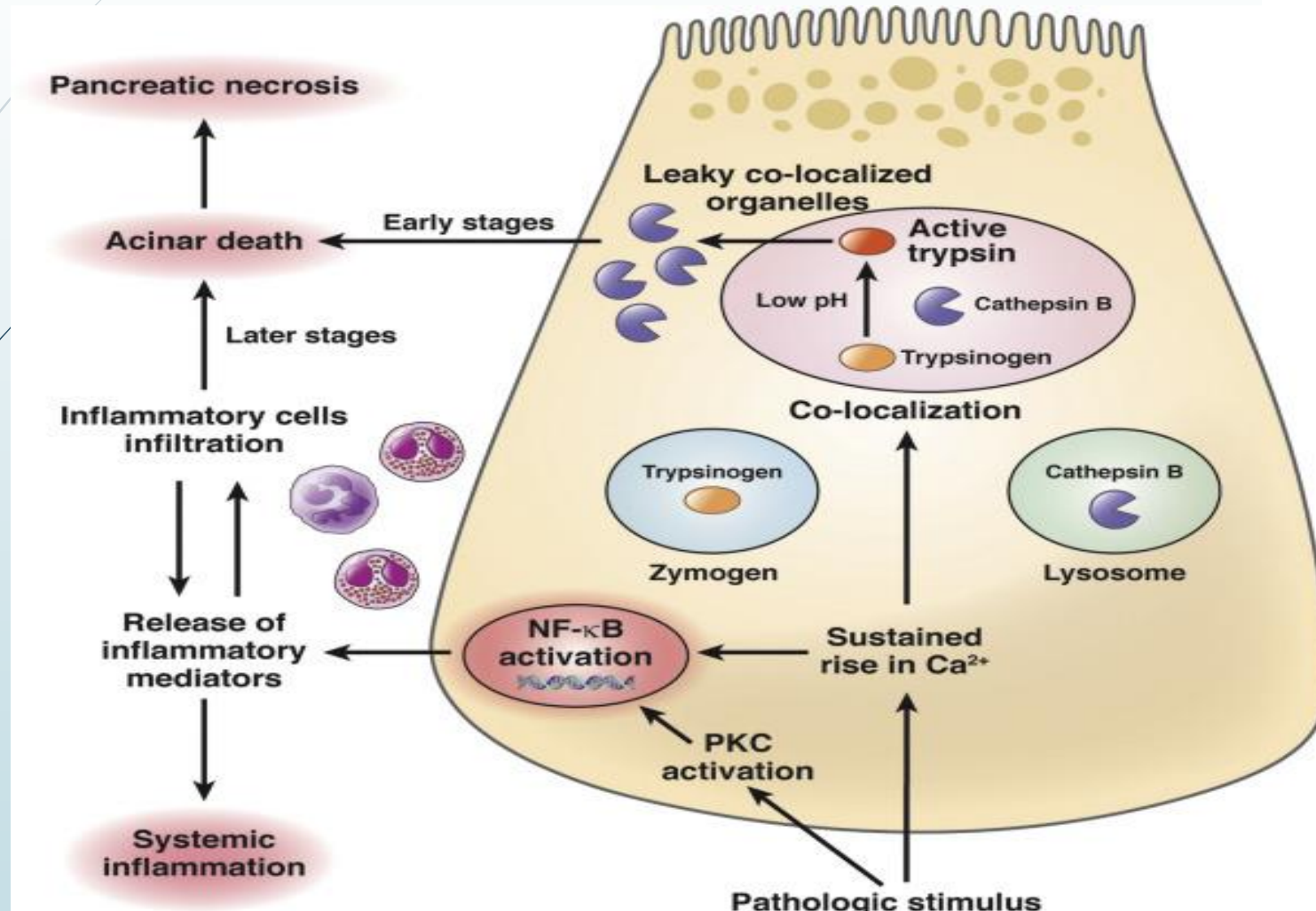

Ostre zapalenie
wrostka
robaczkowego

Ostre zapalenie trzustki

Carygastro.com

Źródło: Saluja, Ashok, et al. "Early intra-acinar events in pathogenesis of pancreatitis." *Gastroenterology* 156.7

(2019): 1979-1993

Przyczyny ostrego zapalenia trzustki

Najczęstsze

Choroby pęcherzyka żółciowego i dróg żółciowych

Alkohol

Idiopatyczne

Częste

Zabiegi diagnostyczno-lecznicze (np. ECPW, manometria zwieracza Oddiego)

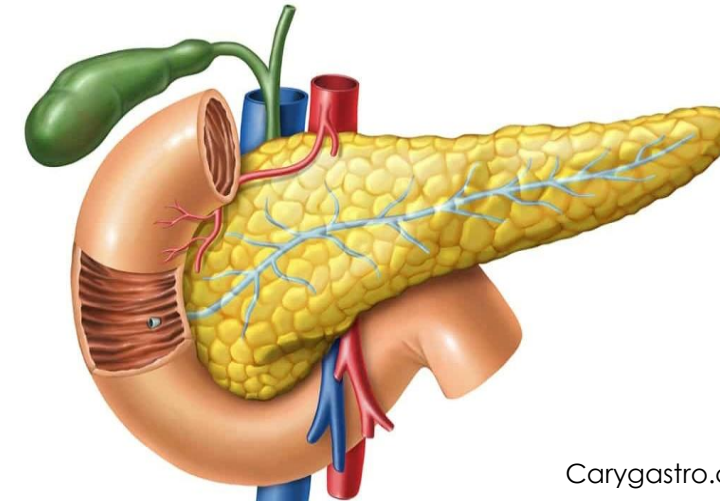
Zaburzenia metaboliczne (hiperlipidemia, hiperkalcemia)

Leki (Furosemid, AZA, Kwas walproinowy, Tetracykliny)

Bardzo rzadkie

Choroby zakaźne (wirusowe: świnka, pasożytnicze : glistnica)

Uwarunkowania genetyczne (mukowiscydoza)

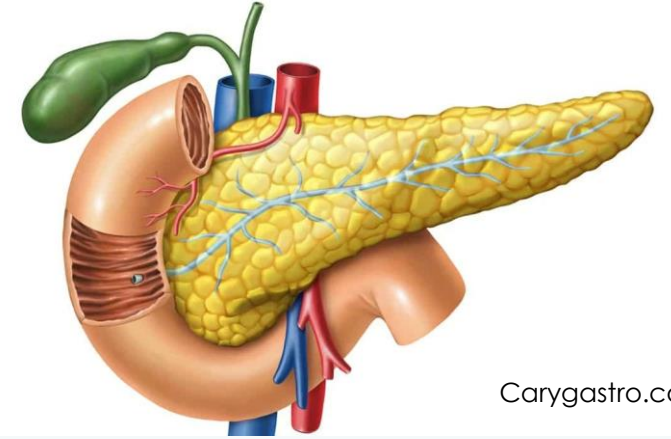

Carygastro.com

Ostre
zapalenie
trzustki

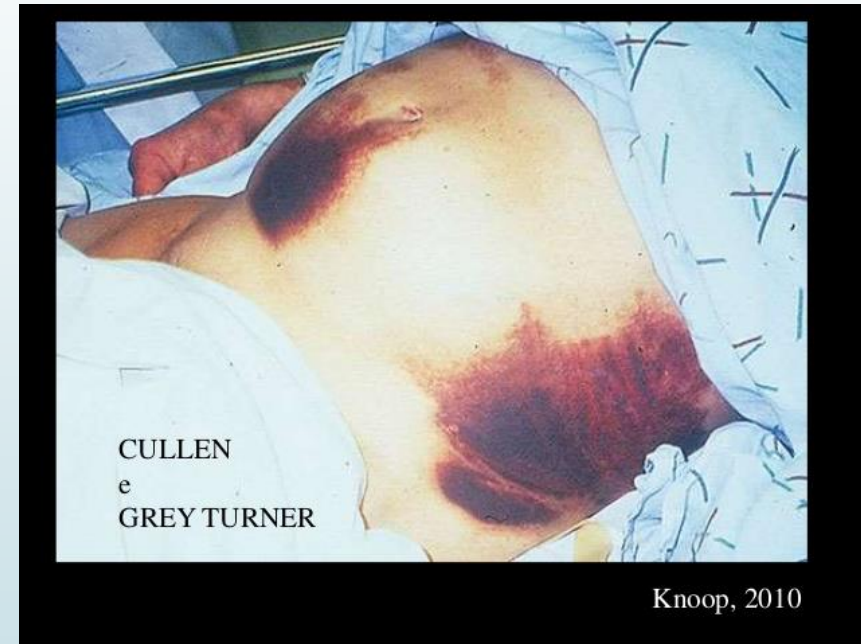
Ostre zapalenie trzustki

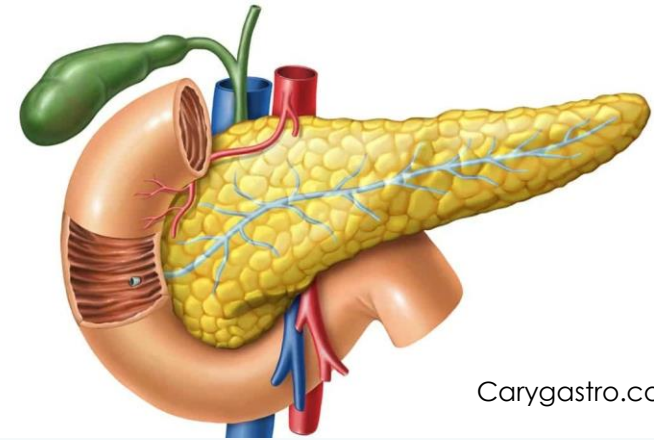
Carygastro.com

źródło: czelej.com.pl

- Bol brzucha w nadbrzuszu, lewym podżebrzu z promieniowaniem do kręgosłupa
- Nudności i skąpe wymioty
- Gorączka
- Zaburzenia świadomości
- Osłabienie szmerów perystaltycznych
- Objaw Grey-Turnera – zasinienie w okolicy lędźwiowej
- Objaw Cullena zasinienie w okolicy pępka wynik krwawienia do więzadła sierpowatego

Nowotwory trzustki

- 85-90% rak trzustki
- 95% dotyczy części egzokrynej
- Najczęstsza lokalizacja w głowie trzustki
- Częściej po 50rz , mężczyźni oraz rasa , czarna

Czynniki ryzyka raka trzustki

Płeć męska

Rasa czarna

Palenie tytoniu

Cukrzyca

Otyłość

Wywiad rodzinny (rak trzustki u krewnego I°)

Geny i choroby wrodzone (mukowiscydoza)

Przewlekłe zapalenie trzustki

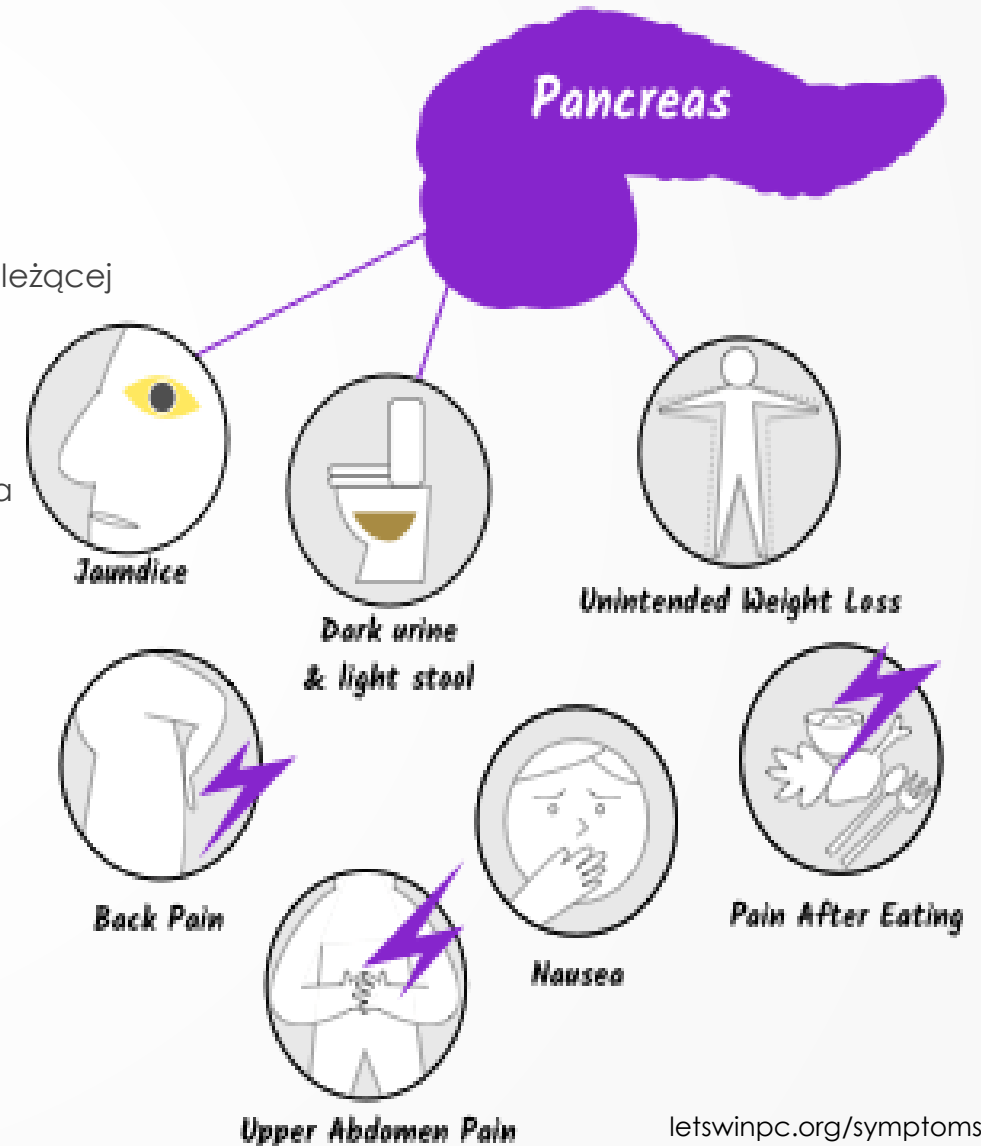

©2006 SurgicalExam.com

Zespół Trousseau

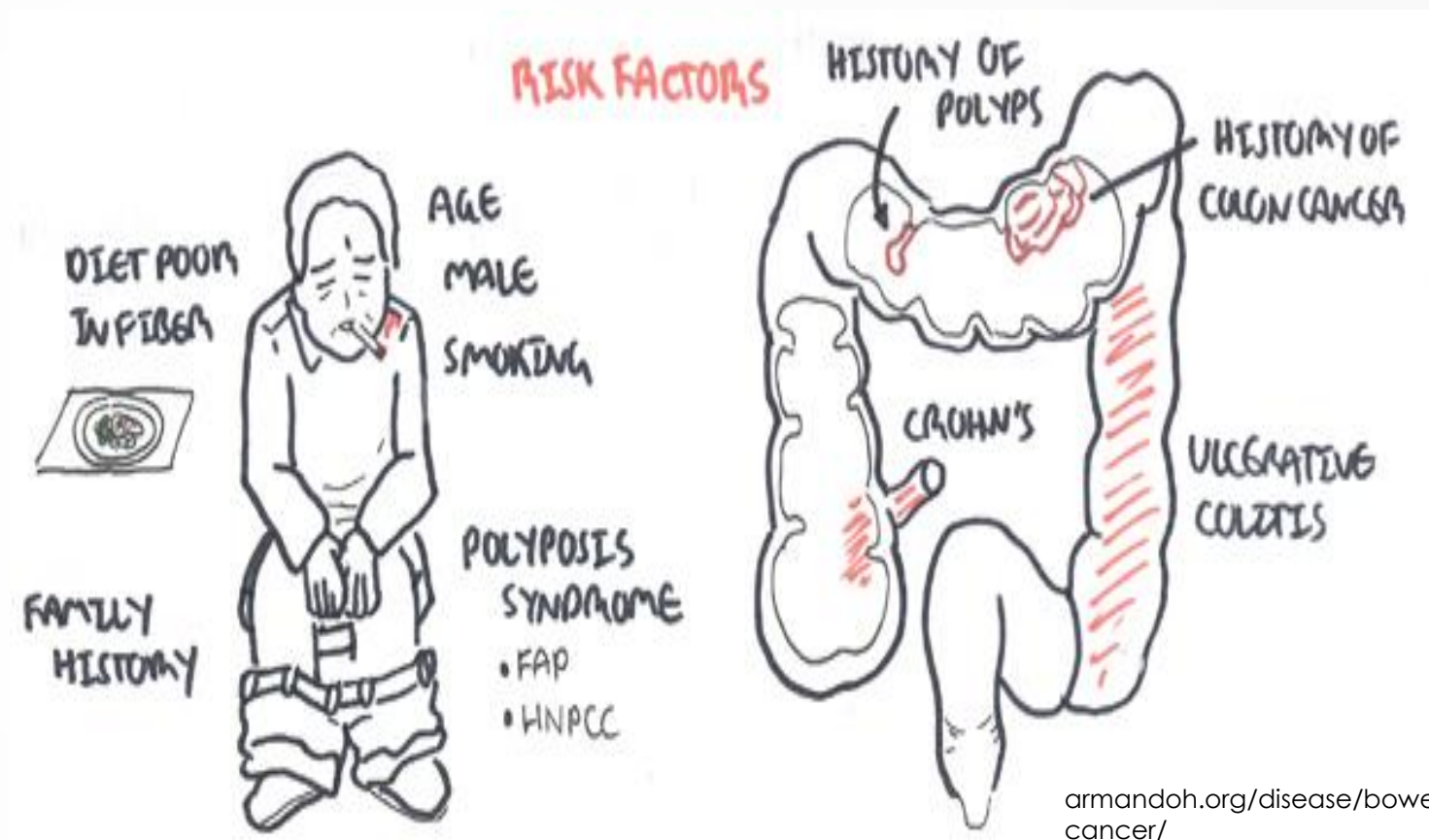
- ▶ **Obraz kliniczny**
 - ▶ Uporczywy ból w nadbrzuszu, ból pleców nasilający się po posiłku lub w pozycji leżącej
 - ▶ Utrata masy ciała
 - ▶ Żółtaczkę mechaniczną bezbólową z towarzyszącym świądem
 - ▶ Nagle pojawiająca się cukrzyca u osób bez otyłości > 50rz
 - ▶ Zespół Trousseau (zakrzepica żylna, wędrujące zapalnie żyły) i zatorowość płucna
 - ▶ Ostre zapalenie trzustki
 - ▶ Depresja
- ▶ **Badanie przedmiotowe**
 - ▶ Opór w nadbrzuszu
 - ▶ Hepato- i splenomegalia
 - ▶ Wymuszczenie
 - ▶ Żółtaczkę
 - ▶ Wodobrzusze
 - ▶ Objaw Courvoisiera
 - ▶ Niedrożność dwunastnicy

Rak trzustki

Rak jelita grubego

- Zajmuje drugie miejsce wśród zgonów na nowotwory złośliwe
- Zdecydowaną większość stanowią gruczolakoraki
- >90% rozwijają się z gruczolaków
- 75% stanowią raki sporadyczne

Rak jelita grubego

Rak jelita grubego

Rak kątnicy i wstępnicy

Niedokrwistość

Guz w prawym dole biodrowym

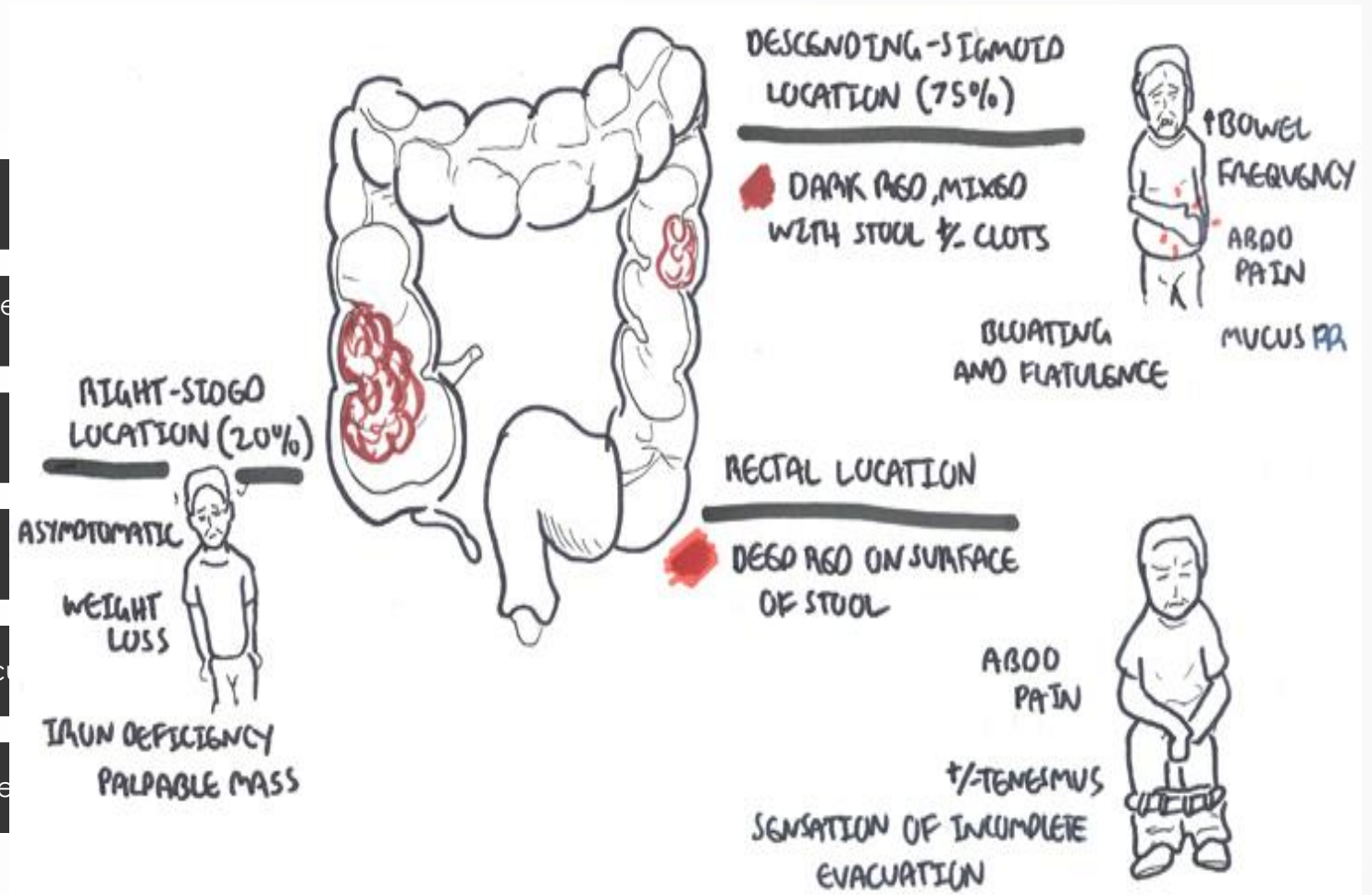
Smoliste stolce

Zmiana rytmu wypróżnień

Rak odbytnicy i lewej połowy okrężnicy

Świeża krew w stolcu

Ołówkowate stolce

armandoh.org/disease/bowel-cancer/

Często pierwszym objawem jest niedrożność!!

Przypadek 1

24-letnia kobieta z kamicą żółciową i cukrzycą typu 1 intensywnie pracujący zawodowo zgłosił się z powodu bólu brzucha.

Nadbrzusze

- Lokalizacja?

Choroba wrzodowa

Ostre zapalenie trzustki

Zapalenie pęcherzyka żółciowego

Kwasica ketonowa w przebiegu źle wyrównanej cukrzycy

Choroba refluksowa

Nadbrzusze

- Lokalizacja?

do płuców

- Promieniowanie?

Choroba wrzodowa

Ostre zapalenie trzustki

Zapalenie pęcherzyka żółciowego

Kwasica ketonowa w przebiegu źle wyrównanej cukrzycy

Choroba refluksowa

Nadbrzusze

•Lokalizacja?

do pleców

•Promieniowanie?

Stały, tępy

•Charakter bólu?

Choroba wrzodowa

Ostre zapalenie trzustki

Zapalenie pęcherzyka żółciowego

Kwasica ketonowa w przebiegu źle wyrównanej cukrzycy

Nadbrzusze

• Lokalizacja?

do pleców

• Promieniowanie?

Stały, tępy

• Charakter bólu?

Po tłustym
posiłku

• Kiedy
pojawił
się ból?

Ostre zapalenie trzustki

Zapalenie pęcherzyka
żółciowego

Kwasica ketonowa w przebiegu
źle wyrównanej cukrzycy

Nadbrzusze

- Lokalizacja?

Promieniuje do pleców

- Promieniowanie?

Stały, tępy

- Charakter bólu

po tłustym posiłku

- kiedy pojawił się ból?

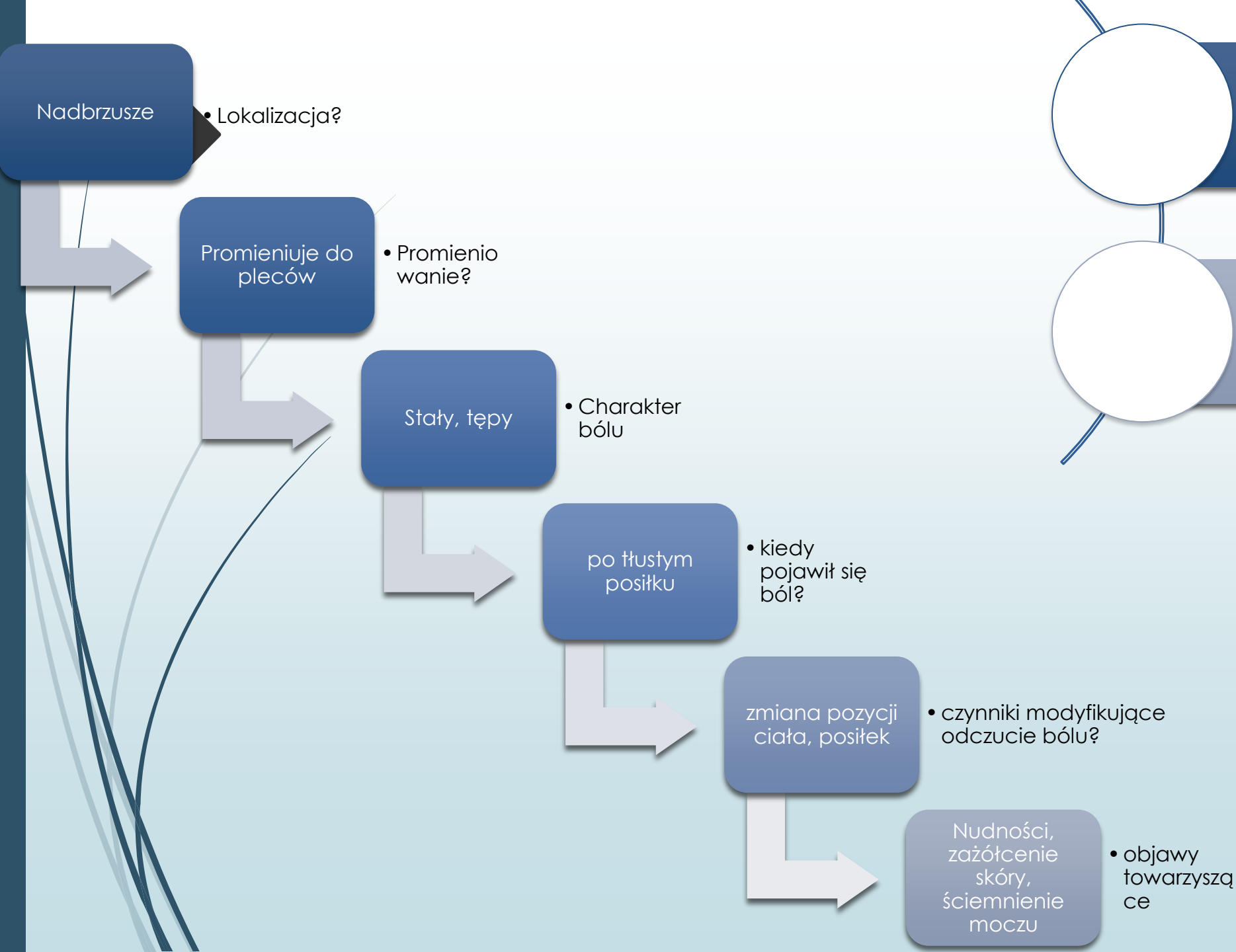
zmiana pozycji ciała, posiłek

- czynniki modyfikujące odczucie bólu?

Ostre zapalenie trzustki

Zapalenie pęcherzyka żółciowego

Kwasica mlekowa w przebiegu źle wyregulowanej cukrzycy

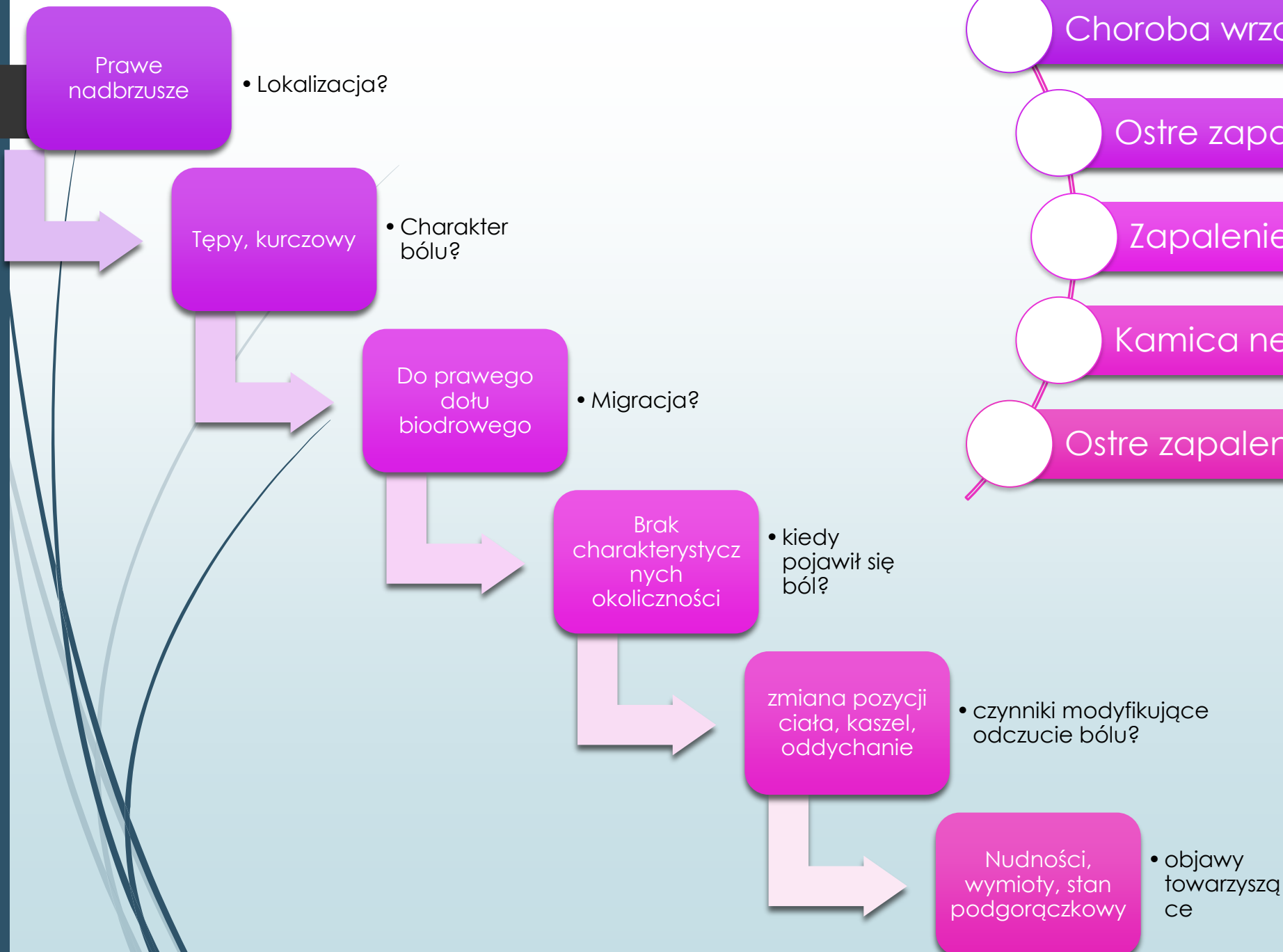

Diagnoza?

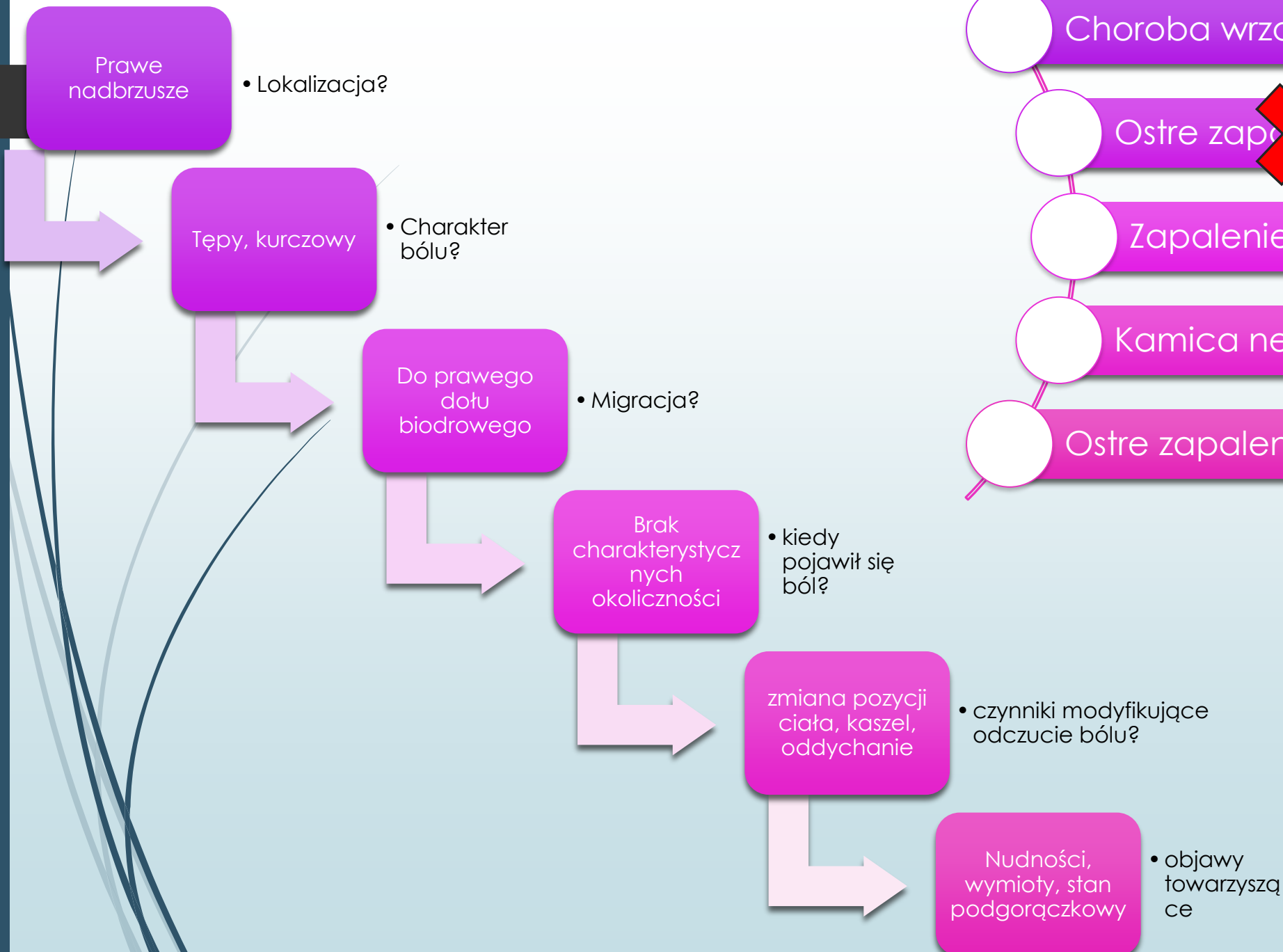
- **Żółciopochodne ostre zapalenie trzustki**

Przypadek 2

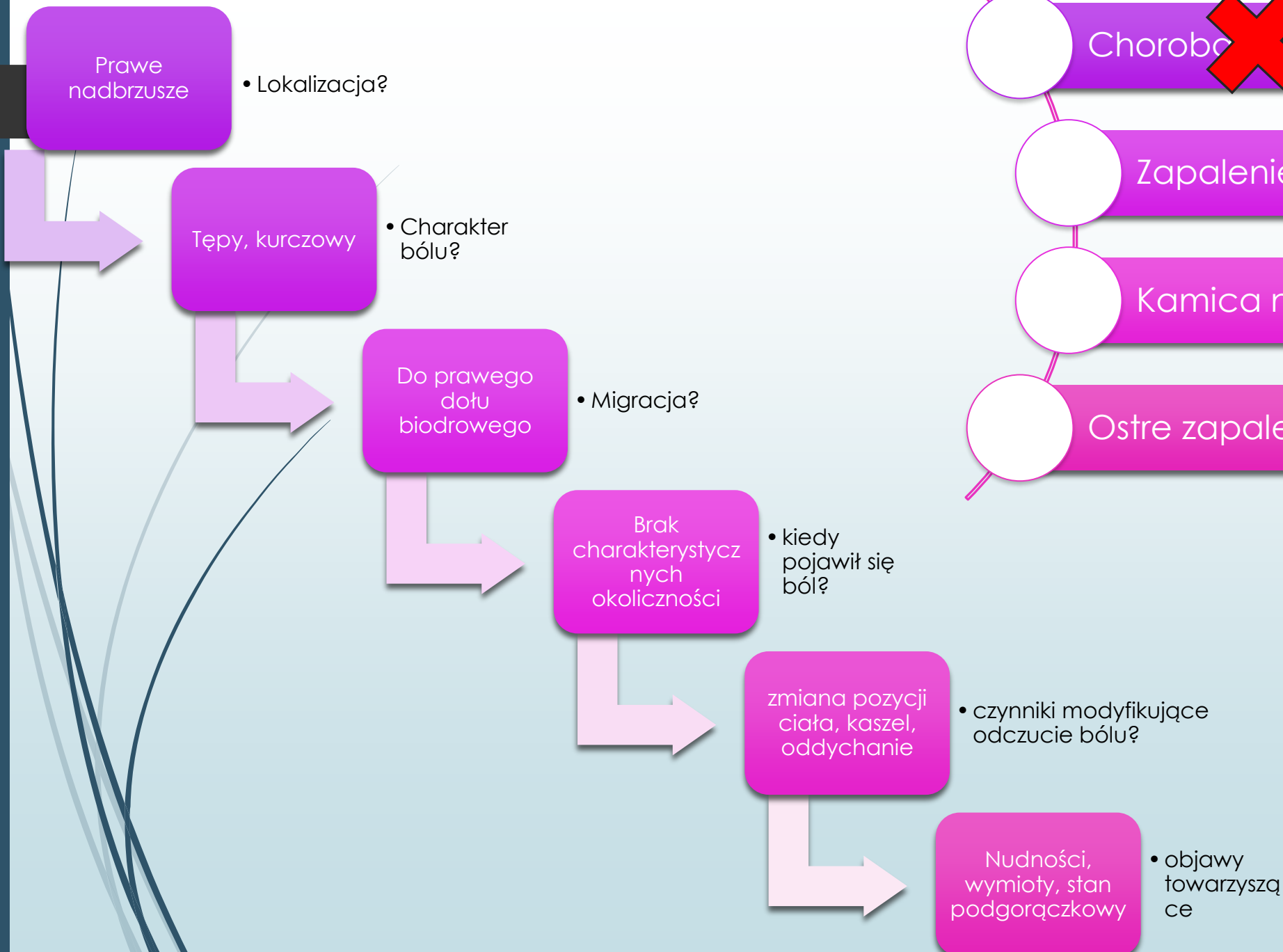
Młody mężczyzna nadużywający alkoholu, kamicą nerkową zgłosił się z powodu skurczowego bólu brzucha w nadbrzuszu.

- Choroba wrzodowa
- Ostre zapalenie trzustki
- Zapalenie pęcherzyka żółciowego
- Kamica nerkowa
- Ostre zapalenie wyrostka robaczkowego

- Choroba wrzodowa
- Ostre zapalenie trzustki **X**
- Zapalenie pęcherzyka żółciowego
- Kamica nerkowa
- Ostre zapalenie wyrostka robaczkowego

- Choroba zrodowa
- Zapalenie pęcherzyka żółciowego
- Kamica nerkowa
- Ostre zapalenie wyrostka robaczkowego

Prawe nadbrzusze

• Lokalizacja?

Tępy, kurczowy

• Charakter bólu?

Do prawego dołu biodrowego

• Migracja?

Brak charakterystycznych okoliczności

• kiedy pojawił się ból?

zmiana pozycji ciała, kaszel, oddychanie

• czynniki modyfikujące odczucie bólu?

Nudności, wymioty, stan podgorączkowy

• objawy towarzyszące

Zapalenie pęcherzyka żółciowego

Kamica nerkowa

Ostre zapalenie wyrostka robaczkowego

Prawe nadbrzusze

- Lokalizacja?

Tępy, kurczowy

- Charakter bólu?

Do prawego dołu biodrowego

- Migracja?

Brak charakterystycznych okoliczności

- kiedy pojawił się ból?

zmiana pozycji ciała, kaszel, oddychanie

- czynniki modyfikujące odczucie bólu?

Nudności, wymioty, stan podgorączkowy

- objawy towarzyszące

Kamica nerkowa

Ostre zapalenie wyrostka robaczkowego

Ostre zapalenie wyrostka robaczkowego

Prawe nadbrzusze

- Lokalizacja?

Tępy, kurczowy

- Charakter bólu?

Do prawego dołu biodrowego

- Migracja?

Brak charakterystycznych okoliczności

- kiedy pojawił się ból?

zmiana pozycji ciała, kaszel, oddychanie

- czynniki modyfikujące odczucie bólu?

Nudności, wymioty, stan podgorączkowy

- objawy towarzyszące

Przypadek 3

70-letni pacjent zgłosił się z powodu powiększenia obwodu brzucha oraz stopniowo narastającego osłabienia, braku apetytu.

- Neguje choroby wątroby, nerek, serca
- Neguje bóle brzucha, gorączkę
- Neguje biegunkę, podaje ostatni stolec przed 7dniami
- Neguje choroby nowotworowe oraz istotny spadek masy ciała w ciągu ostatnich 6 miesięcy
- W badaniu przedmiotowym stwierdzony wdepty, nieznacznie tkliwy w całości podczas palpacji brzuch, ciśnienie tętnicze 90/60mmHg, dodatni objaw fałdu, czynność serca 100/min nie udaje nam się wysłuchać ruchów perystaltycznych, ujemny objaw chębotania?

Diagnoza?

Niedrożność przewodu pokarmowego

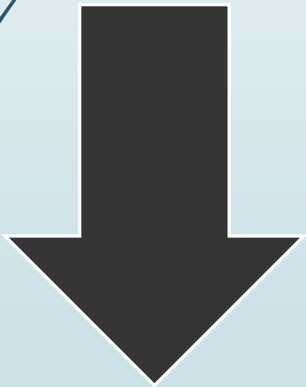
- ▶ Stan, w którym dochodzi do zatrzymania przechodzenia treści pokarmowej przed przewód pokarmowy.

Niedrożność mechaniczna

wysoka

niska

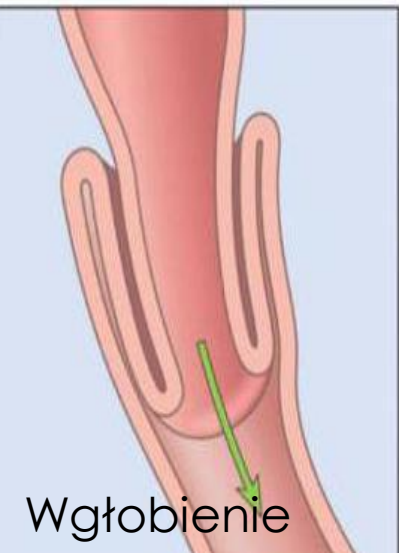

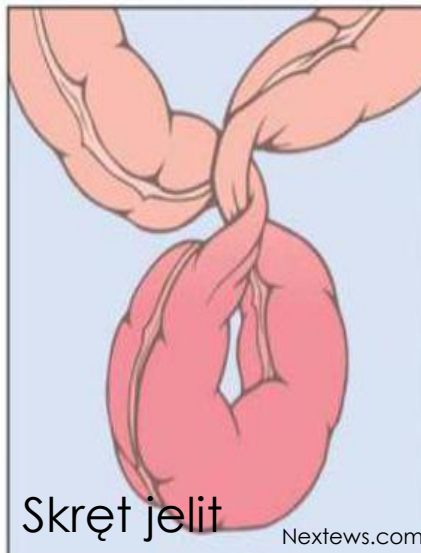
Zrosty

Uwięźnięcie
przepukliny

Wgłobienie

Skręt jelit

Nextews.com

Niedrożność mechaniczna

► Zatkanie światła jelita

- Najczęstsza przyczyna niedrożności w obrębie jelita grubego

► Przyczyny

► Zatkanie światła jelita

- Guzy nowotworowe
- Polipy
- Kamienie kałowe
- Kamienie żółciowe

► Ucisk z zewnątrz

- Guza
- Zmiany bliznowato-zapalne

► Jatrogenne

- Zwężenie zespolenia
- Bliznowacenie po radioterapii

► Zadziergnięcie

- Najczęstsza przyczyna niedrożności w obrębie jelita cienkiego

► Przyczyny

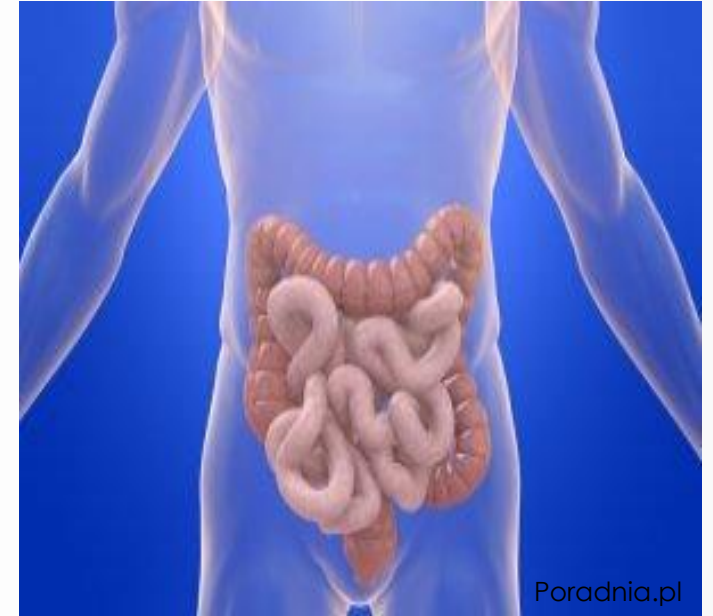
- Uwięźnięta przepuklina
- Zrosty pooperacyjne
- Wgłobienie
- Skręt jelita

Niedrożność porażenna

- ▶ Przyczyny:
 - ▶ Zabiegi operacyjne
 - ▶ Zapalenie otrzewnej
 - ▶ Urazy brzucha
 - ▶ Schyłkowa niewydolność nerek
 - ▶ Zapalenie opon mózgowo-rdzeniowych
 - ▶ Zatruc
 - ▶ Zaburzenia wodno-elektrolitowe
 - ▶ Leki np. opioidy

Niedrożność przewodu pokarmowego

- ▶ Brak apetytu
- ▶ Narastające osłabienie
- ▶ Spadek ciśnienia tętniczego
- ▶ Odwodnienie (suchość błony śluzowej jamy ustnej, dodatni objaw fałdu)
- ▶ Tachykardia
- ▶ Gorączka
- ▶ Zaburzenia świadomości

Niedrożność przewodu pokarmowego

- ▶ Ból brzucha
- ▶ Wzdęcia (wysoka: górna i środkowa część brzucha, szybko narasta, niska: górna i boczne części brzucha)
- ▶ Wymioty (chlustające – niedrożność odźwiernika, obfite, zawierające treści jelitowa – niedrożność górnej części jelita cienkiego, mogą nie występować bądź mieć charakter kałowy – niedrożność niska)
- ▶ Zatrzymanie gazów i stolca
- ▶ Zaburzenia perystaltyki (niedrożność mechaniczna – wzmożona perystaltyka → zanik perystaltyki, niedrożność porażenna – brak perystaltyki)

Badanie per rectum

- Masy kałowe
- Treść krwista
- Zmiany guzowate

Dziękuję za uwagę.